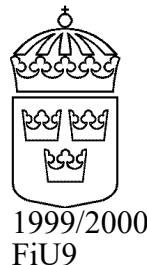


Finansutskottets betänkande 1999/2000:FiU9

Yrkesregister m.m. (prop. 1999/2000:8)



Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande de i proposition 1999/2000:8 framlagda förslagen till ändringar i lagen (1995:1536) om provverksamhet avseende hushålls- och bostadsuppgifter (provverksamhetslagen) och lagen (1992:889) om den officiella statistiken (statistiklagen). Vidare behandlar utskottet två motioner som väckts med anledning av propositionen.

I propositionen föreslås lagstiftning som gör det möjligt att fortsätta förberedelserna inför en registerbaserad folk- och bostadsräkning. Regeringen föreslår vissa ändringar i statistiklagen för att möjliggöra inrättandet av ett yrkesregister. Uppgiftsskyldigheten för näringsidkare samt stiftelser och sammanslutningar som inte bedriver näringsverksamhet kompletteras och ändras så att uppgiftsskyldigheten kommer att gälla antalet anställda samt deras löner, sysselsättning och yrken. Ändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2000. Provverksamhetslagen reglerar den provverksamhet som genomförts för att bl.a. pröva möjligheterna att bygga upp ett landsomfattande lägenhetsregister och införa folkbokföring på lägenheter. Lagen upphör att gälla den dag regeringen bestämmer, dock senast vid utgången av år 1999. Uppgifter i de personregister som inrättats med stöd av lagen skall gallras senast när lagen upphör att gälla. I propositionen anförts att uppgifterna i registren behövs för att bygga upp ett lägenhetsregister på riksnivå och att uppgifterna därför måste bevaras även efter år 1999. Regeringen föreslår att den tidpunkt då provverksamhetslagen senast upphör att gälla flyttas fram till utgången av september 2001.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag. Till betänkandet har fogats två reservationer.

Propositionen

I proposition 1999/2000:8 föreslås att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1995:1536) om provverksamhet avseende hushålls- och bostadsuppgifter,
2. lag om ändring i lagen (1992:889) om den officiella statistiken.

Propositionens lagförslag återfinns i *bilaga* till betänkandet.

1999/2000:Fi1 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen avslår proposition 1999/2000:8 Yrkesregister m.m. i enlighet med vad som anförts i motionen.

1999/2000:Fi2 av Per Landgren m.fl. (kd) vari yrkas att riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1992:889) om den officiella statistiken.

Utskottet

Bakgrund

Den grundläggande regleringen av den officiella statistiken finns i lagen (1992:889) om den officiella statistiken (statistiklagen). Lagen tillämpas när statliga myndigheter under regeringen framställer officiell statistik. I 1 § andra stycket föreskrivs att officiell statistik är sådan statistik för samhällsplanering, forskning, allmän information och internationell rapportering som en myndighet framställer enligt föreskrifter som regeringen meddelar. Föreskrifter om uppgiftsskyldighet för näringsidkare, stiftelser m.fl. finns i 3–8 §§. Uppgiftsskyldigheten är förenad med vissa tvångsmedel som regleras i 11–13 §§.

Riksdagen beslutade år 1995 att det skall genomföras registerbaserade folk- och bostadsräkningar, (prop. 1995/96:90, bet. 1995/96:FiU6, rskr. 1995/96:117). Samtidigt beslutades att en provverksamhet skulle genomföras i Gävle kommun och Högalids församling i Stockholms kommun för att närmare pröva möjligheterna att bygga upp ett landsomfattande lägenhetsregister, införa folkbokföring på lägenheter, testa statistik kvaliteten och precisera kostnaderna för detta. Riksdagen antog i detta sammanhang bl.a. lagen (1995:1536) om provverksamhet avseende hushålls- och bostadsuppgifter (provverksamhetslagen). Vid registerbaserade folk- och bostadsräkningar används uppgifter i befintliga register. En förutsättning för en registerbaserad folk- och bostadsräkning är ett lägenhetsregister med vissa uppgifter om varje lägenhet. Det krävs att enskilda personer i flerbostadshus folkbokförs på lägenhet. Då kan man knyta uppgifter om ett enskilt hushåll till en lägenhet. En annan förutsättning för en registerbaserad folk- och bostadsräkning är att det finns ett yrkesregister.

Den ovan beskrivna försöksverksamheten har genomförts och utvärderats. Utvärderingen visar att uppläggnings av lägenhetsregistret i försöksområdena fungerade tillfredsställande medan folkbokföringen innebar vissa problem genom att en mindre del av befolkningen inte kunde folkbokföras på lägenheter.

I 1999 års ekonomiska vårproposition gjorde regeringen bedömningen att fortsatta investeringar för att möjliggöra registerbaserade folk- och bostadsräkningar är det bästa alternativet. Detta alternativ är en långsiktig investering som lägger grund för framtida folk- och bostadsräkningar. Regeringen gjorde vidare bedömningen att problemen i folkbokföringen var av övergående karaktär och att de kunde lösas bl.a. genom stabila lägenhetsbeteck-

ningar. På grund av förseningarna bedömdes en registerbaserad folk- och bostadsräkning kunna genomföras först år 2004 eller 2005. Riksdagen godkände vad regeringen anfört om inriktningen av registerbaserad folk- och bostadsräkning. I vårpropositionen redovisade regeringen också att den anser att ett yrkesregister bör byggas upp i enlighet med ett förslag från Statistiska Centralbyrån (SCB) som innebär att befintliga yrkesuppgifter i lönestatistiken utnyttjas och kompletteras med en enkätinsamling av yrkesuppgifter från de småföretag som inte ingår i lönestatistiken. Regeringen föreslog att 2 miljoner kronor anvisades på tilläggsbudget för år 1999 för att SCB skulle kunna påbörja uppbyggnaden av ett yrkesregister. Regeringen informerade om att den avsåg att återkomma till riksdagen med förslag om den lagstiftning som krävs för att inrätta ett yrkesregister. Riksdagen godkände regeringens förslag till medelsanvisning (prop. 1998/99:100, bet. FiU27, rskr. 249).

Regeringen har gett Statistikregelgruppen i uppdrag att senast den 1 december 1999 redovisa förslag till ändringar i författningarna på statistikens område. Statistikregelgruppen skall senast den 1 mars 2000 redovisa författningsförslag om uppbyggnad av lägenhetsregister, folkbokföring på lägenheter och registerbaserade folk- och bostadsräkningar. Regeringen avser att senare återkomma till riksdagen i dessa frågor.

Propositionen

Förlängd giltighetstid för provverksamhetslagen

Provverksamhetslagen upphör att gälla den dag regeringen bestämmer, dock senast vid utgången av år 1999. Enligt 5 § skall uppgifter i de personregister som inrättats med stöd av lagen gallras senast när lagen upphör att gälla.

I propositionen anförs att de uppgifter som ingår i registren behövs för att bygga upp ett lägenhetsregister på riksnivå. Eftersom detta arbete inte kan avslutas före utgången av år 1999 måste uppgifterna därför bevaras även efter år 1999. Regeringen föreslår därför att den tidpunkt då provverksamhetslagen senast upphör att gälla flyttas fram.

Personuppgiftslagen (1998:204) trädde i kraft den 24 oktober 1998. Samtidigt upphävdes datalagen (1973:289). Enligt punkt 2 av övergångsbestämmelserna till personuppgiftslagen gäller dock datalagen t.o.m. den 30 september 2001 för sådan behandling av personuppgifter som påbörjats före den 24 oktober 1998. Med hänsyn härtill och till det pågående lagstiftningsarbetet beträffande den registerbaserade folk- och bostadsräkningen, som kommer att innebära en anpassning till personuppgiftslagen, föreslår regeringen att den tidpunkt då provverksamhetslagen senast upphör att gälla flyttas fram till utgången av september 2001.

Yrkesregister

Syftet med ett yrkesregister är att ersätta den insamling av yrkesuppgifter som tidigare skett från enskilda i samband med folk- och bostadsräkningarna. Dessa uppgifter finns inte i något befintligt register. Insamlingen måste där-

för ske på något annat sätt. Ett yrkesregister skall tillgodose bl.a. myndigheters, organisationers och forskningens krav på relevanta data. Det övergripande målet med uppgifterna i ett yrkesregister är att bilda underlag för framställning av officiell statistik. Uppgifter i registret kan användas tillsammans med andra uppgifter för officiell statistik.

SCB redovisade under våren 1999 en särskild konsekvensanalys enligt förordningen om särskild konsekvensanalys av reglers effekter för små företags villkor. SCB konstaterar i sin analys att användbarheten av ett yrkesregister minskar väsentligt om man helt avstår från att samla in uppgifter från de små företag som inte ingår i lönestatistiken. En allmän bedömning är att nya arbetstillfällen i första hand kommer att skapas i mindre och medelstora företag. Den yrkesmässiga exponeringen kan också vara annorlunda i små företag än i stora, vilket skulle försvåra analysen av hälsorisker. Enligt SCB är det emellertid möjligt att utesluta en insamling av yrkesuppgifter från företag med en anställd. SCB:s förslag innebär att ca 110 000 företag får en enkät vart femte år. Med det rullande schema som föreslås innebär det att en enkät skickas till drygt 20 000 företag per år. SCB kommer under uppbyggnadsperioden av yrkesregistret att ha fortsatt kontakt med företagarnas organisationer i fråga om åtgärder för att underlätta uppgiftslämnandet för företagen.

I personuppgiftslagen (1998:204) finns allmänna bestämmelser om behandling av personuppgifter. Syftet med lagen är att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter. Lagen innehåller inte några bestämmelser om när behandling av personregister bör regleras i en särföfattning. Allmänt kan sägas att en särreglering kan vara motiverad t.ex. när behandlingen omfattar personuppgifter om hela befolkningen eller en stor del av denna eller när det rör sig om känsliga personuppgifter.

Som framgått ovan kommer Statistikregelgruppen att lämna förslag till en samlad författningsreglering av den officiella statistiken. Med hänsyn till det nu nämnda arbetet och med beaktande av karaktären av de personuppgifter som behandlingen kommer att avse anser regeringen att det inte finns skäl att nu föreslå särregler för behandlingen utöver personuppgiftslagens regler.

Regeringen föreslår således att uppgiftsskyldigheten i 4 och 5 §§ statistiklagen för näringsidkare samt för stiftelser och sammanslutningar som inte bedriver näringsverksamhet kompletteras och ändras så att uppgiftsskyldigheten kommer att gälla antalet anställda samt deras löner, sysselsättning och yrken. Den föreslagna ändringen skall gälla från den 1 januari 2000. Kostnaderna för yrkesregistret beräknas till 8 miljoner kronor per år.

Motionerna

I *motion Fi1* av Gunnar Hökmark m.fl. (m) avvisas förslaget om införande av ett yrkesregister. Registret kommer snabbt att bli föråldrat, inte minst som en följd av den stora föränderligheten på arbetsmarknaden. Motionärerna anser således att propositionen skall avstyrkas.

I *motion Fi2* av Per Landgren m.fl. (kd) avvisas de föreslagna ändringarna i statistiklagen. Motionärerna anser inte att småföretagen bör tyngas med den

föreslagna uppgiftsplikten. Motionärerna anser i stället att uppgifterna bör inhämtas till lägsta möjliga kostnad från andra källor. Småföretagens livskraft och bärighet är viktigare än detaljeringsgraden på ett register som ändå löper risken att snabbt föråldras beroende på den allt rörligare arbetsmarknaden.

Finansutskottets ställningstagande

Utskottet anser, i motsats till motionärerna i motion Fi1 (m), att det är angeläget att det inrättas ett yrkesregister som kan ersätta den insamling av yrkesuppgifter som tidigare skett i samband med folk- och bostadsräkningarna. Härigenom kan bl.a. myndigheters, organisationers och forskningens krav på relevanta data tillgodoses. Beträffande vad som anförs om småföretagen i motion Fi2 (kd) vill utskottet framhålla att användbarheten av ett yrkesregister väsentligt minskar om man helt avstår från att samla in uppgifter från de små företag som inte ingår i lönestatistiken. Som redovisats i propositionen kommer insamlingen av yrkesuppgifter att beröra ca 110 000 företag som får en enkät vart femte år. Med det rullande schema som föreslås innebär förslaget att en enkät skickas till drygt 20 000 företag per år. SCB kommer under uppbyggnadsperioden att ha kontakt med företagarnas organisationer i fråga om åtgärder för att underlätta uppgiftslämnandet för företagen.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag. Motionerna Fi1 (m) och Fi2 (kd) avstyrks.

Hemställan

Utskottet hemställer

beträffande yrkesregister m.m.

att riksdagen med bifall till proposition 1999/2000:8 samt med avslag på motionerna 1999/2000:Fi1 och 1999/2000:Fi2 antar de av regeringen framlagda förslagen till
dels lag om ändring i lagen (1995:1536) om provverksamhet avseende hushålls- och bostadsuppgifter,
dels lag om ändring i lagen (1992:889) om den officiella statistiken.

res. 1 (m, c, fp)

res. 2 (kd)

Stockholm den 4 november 1999

På finansutskottets vägnar

Jan Bergqvist

I beslutet har deltagit: Jan Bergqvist (s), Mats Odell (kd), Bengt Silfverstrand (s), Lisbet Calner (s), Lennart Hedquist (m), Sonia Karlsson (s), Fredrik Reinfeldt (m), Siv Holma (v), Per Landgren (kd), Anna Åkerhielm (m), Matz Hammarström (mp), Lena Ek (c), Karin Pilsäter (fp), Kjell Nordström (s), Gunnar Axén (m), Hans Hoff (s) och Lars Bäckström (v).

1999/2000:FiU9

Reservationer

1. Yrkesregister m.m. (m, c, fp)

Lennart Hedquist (m), Fredrik Reinfeldt (m), Anna Åkerhielm (m), Lena Ek (c), Karin Pilsäter (fp) och Gunnar Axén (m) anser

dels att finansutskottets ställningstagande bort ha följande lydelse:

Finansutskottet motsätter sig inrättandet av ett yrkesregister. Liksom motionärerna i motion Fi1 (m) anser utskottet att ett yrkesregister snabbt kommer att bli föråldrat, inte minst som en följd av den stora föränderligheten på arbetsmarknaden. Registerbaserade folk- och bostadsräkningar bygger på uppfattningen att individen efter genomgången yrkesutbildning förblir inom samma område resten av sitt yrkesverksamma liv. Utskottet anser att en sådan uppfattning bygger på ett ålderdomligt och statiskt synsätt. I stället är det så att nya yrkesroller uppstår och andra försvinner. Benämningar har ingen relevans i ett längre perspektiv. Som exempel på förgångliga data kan nämnas städare, lokalvårdare, kamrer och sättere.

Mot bakgrund av det anförda och med bifall till motion Fi1 (m) avslår utskottet propositionens förslag och motion Fi2 (kd).

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

beträffande *yrkesregister m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Fi1 avslår motion 1999/2000:Fi2 samt de i proposition 1999/2000:8 framlagda förslagen,

2. Yrkesregister m.m. (kd)

Mats Odell och Per Landgren (båda kd) anser

dels att finansutskottets ställningstagande bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att statistik över olika samhällsförhållanden är en viktig kunskapskälla för planering och politiska beslut. Lagstiftningsinstrumentet bör dock, såsom påpekas i motion Fi2 (kd), användas med försiktighet. Skyldigheter för företag att inkomma med statistiska uppgifter får inte oskäligt tynga eller äventyra företagens egen verksamhet.

Utskottet anser att det är positivt att regeringen föreslår att befintliga uppgifter i lönestatistiken används. Propositionens förslag ger dock en felaktig signal genom att förslaget ytterligare tynger småföretagen med en uppgiftsplikt. Liksom motionärerna i motion Fi2 (kd) anser utskottet att yrkesuppgifter i stället bör inhämtas från den officiella lönestatistiken och att kompletterande uppgifter bör inhämtas från andra SCB-register. Uppgifter om yrke bör

således inhämtas till lägsta möjliga kostnad från andra källor. Småföretagens livskraft och bärighet är viktigare än detaljeringsgraden på ett register som ändå löper risken att snabbt föråldras beroende på den allt rörligare arbetsmarknaden.

Utskottet anser att företagens totala uppgiftslämnande måste minska och bli enklare. Grunddatabasutredningens förslag kan utgöra en viktig utgångspunkt (SOU 1997:146 Grunddata – i samhällets tjänst). Förslaget innebär kortfattat att en registerbank med vissa ständigt förekommande företagsuppgifter, grunddata, upprättas som kan hämtas från myndigheter. Utskottet vill också erinra om Sveriges nationella handlingsplan för sysselsättning inom det europeiska samarbetet. En av punkterna handlar om utvecklad företagarganda bl.a. genom minskad administrativ börda för småföretagen.

På grund av det anförda och med bifall till motion Fi2 (kd) anser utskottet att propositionens förslag såvitt avser ändringar i statistiklagen bör avslås. Motion Fi1 (m) avstyrks. I sammanhanget vill utskottet uppmärksamma att SCB redan har skickat ut enkäter beträffande yrkesregistret till ett stort antal företagare och att svarstiden går ut den 8 november 1999. SCB har således skickat ut en enkät utan något formellt lagstöd.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

beträffande *yrkesregister m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Fi2 och med avslag på motion 1999/2000:Fi1

dels antar det i proposition 1999/2000:8 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1995:1536) om provverksamhet avseende hushålls- och bostadsuppgifter,

dels avslår det i propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1992:889) om den officiella statistiken.

Propositionens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1536) om
provverksamhet avseende hushålls- och bostadsuppgifter

1999/2000:FiU9

Bilaga

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	1
Motionerna	2
Utskottet	2
Bakgrund.....	2
Propositionen	3
Förlängd giltighetstid för provverksamhetslagen	3
Yrkesregister	3
Motionerna.....	4
Finansutskottets ställningstagande	5
Hemställan	5
Reservationer.....	6
1. Yrkesregister m.m. (m, c, fp).....	6
2. Yrkesregister m.m. (kd)	6
 <i>Bilaga</i>	
Propositionens lagförslag.....	8
1 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1536) om prov- verksamhet avseende hushålls- och bostadsuppgifter	8
2 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:889) om den officiella statistiken	9